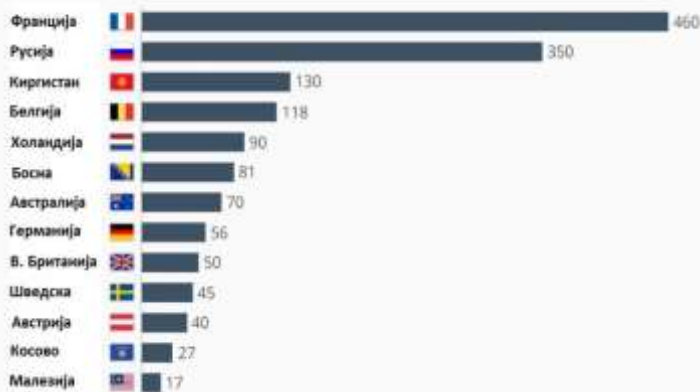

ДЕЦАТА - НАЈМЛАДИТЕ ЖРТВИ НА МИЛИТАНТНАТА ИДЕОЛОГИЈА

Терористичката организација Исламска држава – ИД, во изминатите месеци претрпе серија на удари кои предизвикаа намалување на територијата на која тие активно оперираат. Иако голем дел од нејзините припадници, странските борци, се враќаат во матичните земји, значителен број од нејзините поддржувачи се уште опстојуваат во смалените граници на „калифатот“. Мнозинството од нив се мажи, но исто така постои и една голема бројка на жени и деца кои живеат како дел од терористичката група. Според одредени разузнавачки анализи, во ИД живеат околу 1500 странски деца, додека Франција е држава од која потекнуваат најголем број, околу 460 деца.

Број на деца по земја на потекло, кои живеат на територијата која ја контролира терористичката организација Исламска Држава

Лидерите на терористичките групи гледаат на децата како средство кое е способно да изврши разни борбени и неборбени активности. Во многу конфликтни зони во светот, со оглед на нивната подготвеност и бројност, тие представуваат клучен ресурс. Децата се користат како војници, човечки жив штит, разузнавачи, курири и чувари.

За милитантните терористички организации децата се далеку поевтина воена сила во споредба со возрастните, бидејќи тие во секоја

смисла се поекономична варијанта. Но, лидерите на ИД посветуваат големо внимание на децата кои се под нивна контрола, бидејќи се свесни дека иднината на секоја заедница зависи од генерациите кои што доаѓаат, па така и во нивниот случај со ИД. Калифатот на ИД многу инвестира во индоктринирање на децата во милитантната идеологија и тоа што е можно порано, од најрана возраст. Со индоктринирање на децата од најмала возраст, се смета дека постои голема веројатност сите практикувања на милитантната исламистичка идеологија, децата да ги сметаат за нормална појава. Ваквата индоктринација има тактичка и стратешка вредност за ИД. Не само што децата ќе помогнат во задоволување на актуелните потреби на калифатот, туку тие ќе продолжат со пропагирање за неговото постоење и неговото проширување, со што ќе го обезбедат неговиот долгорочен опстанок.

Фактори и состојби поврзани со регрутација на децата

Преку коопција, односно преку радикализација како метод за регрутација на подолг временски период, се врши присилба на децата да се приклучат кон ИД.

Исплаќање на високи дневници за учество во милитантната терористичка организација, представува еден од клучните фактори за регрутирање на децата во калифатот. Релативно високите парични надоместоци, представуваат силен мотив за децата и нивните родители, а посебно поради лошите воено-економски услови во кои живеат.

Идеолошката борба представува еден од примарните мотиви за приклучување на децата кон ИД. Во нивиот период од животот на рана адолесценција, атрактивноста на идеолошката припадност е особено привлечна, бидејќи овие млади луѓе го развиваат својот личен идентитет и се во потрага

по општествено значење и прифаќање. Во контекст на војната и нивното учеството на децата во неа, во прв момент за нив е тешко е да се определат и да ја согледаат вистината, бидејќи се опкружени со многу организирани издвоени милитантни и политички групи кои ги промовираат нивните цели и тактики.

Меѓутоа, во рамките на ИД, каде што милитантната идеологија е јасно дефинирана, таа представува силен поттик за децата, бидејќи експлицитно ја утврдува целта во нивниот живот. Децата се привлечени од можноста секое од нив да има своја специфична улога во калифатот, која ги исполнува, ги прави ценети и потребни во групата. Можеби една од најважните карактеристики која што им обезбедува чувство на моќ е цврстата воена структура и организација на животот во ИД. Тоа чувство е моќен стимуланс во општества разурнати од војна, каде што многумина се чувствуваат обесправени и немоќни, а посебно кога се споредуваат со нивните вршници во зоните на конфликти кои се во неизвесната состојба.

Социјализацијата на децата, првично се одвива со интеракција во јавни простории и верски објекти, каде што се поттикнува нивното ангажирање во редовите на ИД. На децата им се нудат бесплатни играчки и слатки, паралелно запознавајќи ги со знамето на ИД и оружјето со кое во иднина ќе војуваат. Во оваа фаза, децата се изложени на постојан идеолошки притисок, преку наративот за воените успеси на ИД и калифатот, неговото утописко општество и поволностите на оние кои веќе се дел од него. Регрутирањето на децата во редовите на ИД, во голема мера е потпомогнато од нивните родители и членови на нивното семејството. ИД преку регрутирањето на децата, се стреми, да создаде не само лојални војници, туку и граѓани на општество креирано по нивна мерка. Ваквиот начин на регрутација представува една долгорочна стратегија преку која се воведуваат не само

младите туку и нивните семејства. Мајките на овие деца, добиваат книги со инструкции, како да ги израснат децата во џихад борци, раскажувајќи им приказни за маченици, изложувајќи ги децата на графички содржини за џихад преку веб страници, поттикнувајќи ги на спортски игри кои ја подобруваат нивната физичка кондиција и координираната контрола на движењето на очите со движење на рацете. На овој начин децата се изложени на индоктринација од страна на лица на кои им веруваат и ги сакаат, а со тоа и гаранцијата за приклучување во редовите на ИД е поголема. Социјализацијата се спроведува и со претходно регрутирани и ангажирани деца од страна на ИД. Деца кои веќе се дел од ИД држат говори, привлекувајќи со нивниот статус и нивната функција, предизвикувајќи восхит кај новите регрути.

Индоктринацијата што започнува во училиштата, се интензивира во кампови за обука, каде што децата на возраст од 10 до 15 години се изложени на шериатскиот закон и правила, стануваат имуни на насилството, се обучуваат на специфични вештини со цел што подобро да и служат на ИД и нејзиното знаме. Девојките ги учат како да готват, чистат и да ги поддржуваат своите сопрузи за да можат да бидат добри жени и мајки, додека момчињата се подготвотвуваат за борба со учење на

воените вештини. На видеата обезбедени од разузнавачките служби се забележани неколку типа на обука: проучување на Куранот конкретно во врска со џихадот, обука со оружје и справување со затвореници. Децата поминуваат и ригорозна обука за самоодбрана и боречки вештини. Сепак, информациите кои се добиени од деца – поранешни припадници на ИД, укажуваат на тоа дека

животните услови во кои се спроведува обуката се на многу ниско ниво. Тие се изолирани од нивните семејства, нивната лојалност кон калифатот е гарантирана, а заедничките проблеми и потешкотии ги поминуваат со нивните другари кои полека стануваат нивно ново семејство. Нивните родители често изјавуваат дека децата регрутирани од ИД одбиваат да се вратат дома, со образложение дека тие се џихад борци на калифатот. По завршување на обуката, се одржува јавна церемонија на

дипломирање, на која децата се облечени во униформа и носат оружје, притоа демонстрирајќи сила и дисциплина. Децата кои се индоктринирани и практично несвесно принудени да станат борци на калифатот, по церемонијата на дипломирањето, стануваат дел и продолжение на незапирливиот циклус на регрутација.

Улогата на најмладите припадници на калифатот

По стекнување на воените вештини во терористичките кампови за обука, на момчињата им се доделуваат специјализирани задачи, за кои децата се добро прилагодени, и ментално и физички, а во некои случаи подобро од возрасните. На пример, децата се ангажираат да работат како шпиони, првично да споделуваат информации за членови на нивното семејство, соседите или пријателите кои не ги почитуваат шеријатските правила и практики во калифатот. Кога ќе завршат со оваа фаза им се доделува поголема одговорност, односно кога ќе бидат на линијата на фронтот во контакт со непријателот, им се доделува задача да го шпионираат и него. Децата кои што покажуваат

способност да комуницираат се користат за да ја шират идеолошката пораката, да собираат поддршка и да регрутираат нови членови. Овие деца честопати се многу поефективни отколку повозрасните колеги, бидејќи се смета дека децата со почиста верба и страст говорат за одредена тема, а сето тоа во комбинација со нивната младост привлекува повеќе внимание. Децата се обучуваат во воените вештини за да бидат добри борци на фронтот, да можат да ги обезбедуваат штабовите, да произведуваат

експлозивни направи, да бидат снајперисти и да организираат и работат на контролни точки. Во Мосул, деца припадници на ИД биле забележани како патролираат и работат на контролни точки.

Забележани се случаи деца припадници на ИД да се користат како егзекутори, на оние кои што не се придржуваат на правилата и идеологијата на ИД. Децата се индоктринирани дека егзекуцијата е привилегија и чест, а во одредени случаи и награда. Исто така децата се обучуваат за извршување самоубиствени напади, односно да делуваат како бомбаши - самоубијци, или да управуваат возило полно со експлозив кое го активираат по пристигнувањето на целта. Забележано е дека и при

извршување на други задачи, како на пример обезбедување, во случај да бидат нападнати, обучени се да носат самоубиствени елеци. Според Сириската организација за опсервација на човековите права, во јули 2015 година имало дури 19 случаи на самоубиствени бомбашки напади извршени од деца. Децата бомбашки - самоубици, се драгоцени за лидерите на ИД, бидејќи тие генерално се помалку плашливи од возрасните и не ги преиспитуваат ситуациите врз основа на претходните искуство. За некој што вистински верува во ИД и нејзината идеологија, самоубиствената мисија се смета за најголема чест. Денес често сме сведоци дека ИД споделува слики и видеа од вакви настани, глорифицирајќи ги самоубијците. Како резултат на тоа, самоубиствените напади добиваат уште поголемо внимание и интензитет, што може да се забележи од зголемениот број на регистрирани самоубиствени напади за кои одговорност презема ИД.

Првото официјално видео кое го сподели ИД, во кое малолетник врши обезглавување беше објавено во јули 2015 година. Тоа беше јасен сигнал дека ИД отворено прифаќа употреба на деца за спроведување на акти на насилство и воопшто не е заинтересирана за заштита на универзалните права на децата. Меѓу другото, ова беше јасна порака и до приврзаниците на групата, дека регрутацијата, радикализацијата и обуката на младите нови генерации на ИД е клучна за опстанокот на терористичката организација. Во 2016 година 4 годишно дете од Европа, поточно од Британија, го притисна копчето за активирање на експлозивна направа и егзекутираше тројца затвореници.

Но, исто така и децата повратници, може да представуваат ризик по враќањето во нивната земја на потекло. Факт е дека голем број на малолетници кои живеат на територијата на ИД се индоктринирани со идејата дека Западните сојузници во целина се нивни непријатели. Тие исклучително од млада возраст се индоктринирани по прашањето на улогата на жената во семејството, хомосексуалците, и луѓето од други религии или верувања. Најсериозната закана по западните демократски општества доаѓа од децата кои се стекнале со воена обука во терористичките кампови или дури имаат и борбено искуство. Како резултат на тоа, овие деца многу лесно можат да бидат инволвирани во насилство.

ИД е опортunistичка организација која континуирано учи и бара нови можности за реализирање на терористички напади. Не смее да се отфрли можноста за употреба на малолетниците повратници од боиштата на Блискиот Исток, како алатка за извршување на терористички напади во Европа, особено поради големата тактичка предност која ја нудат. Децата се проценуваат како безопасни и веројатноста да бидат претресувани или задржувани за време на безбедносни проверки е мала.

Во декември 2017 година шефот на германското разузнавање предупреди дека децата повратници од ИД би можеле да претставуваат ризик по нивното враќање дома. Тој истакна дека помеѓу нив има и деца на кои им е „испан“ мозокот и дека тие при посетувањето на училиштата под контрола на ИД, се радикализирани.

Малолетниците кои биле дел од калифатот на ИД, не се единствените што можат да бидат под нивното идеолошко влијание. Децата кои никогаш не патувале или поминале време на територијата на која е под контрола на ИД, исто така, може да претставуваат потенцијален ризик за западните демократии. Во изминатиот период утврдено е дека одреден број на малолетници биле инспирирани од пропагандата на ИД, следејќи ги нивните инструкции преку социјалните медиуми. Во декември 2016 година 12 годишно момче од Лудвигсхафен - Германија се обиде да активира бомба на божиќниот пазар. Детето било во контакт со регрутери на ИД преку социјалната мрежа Телеграм. Истиот месец биле уапсени двајца тинејџери за планирање терористички напад во Мајнхајм - Германија. Во нивните домови бил пронајден пропаганден материјал и знамиња на ИД, а момчињата никогаш не биле на територијата на калифатот. Во Франција, четири девојки на

возраст од 14 до 18 години во февруари 2017 година беа уапсени поради остварени контакти со припадници на терористичката мрежа на ИД во Сирија користејќи социјални медиуми.

Начинот на кој ИД се обидува да ги радикализира, индоктринира и активно да ги користи малолетниците за исполнување на идеолошката цел на групата, представува сериозен безбедносен проблем за западните демократии, во случај ако децата се вратат во матичните земји или пак останат во редовите на ИД.

По пристигнување во матичните земји малолетниците кои се враќаат од територијата на ИД потребно е да бидат индивидуално проценети, да се преземе соодветна грижа, мерки за безбедност и сите останати потребни интервенции. Напорите за нивна рехабилитација и реинтеграција потребно е да се засноваат на возраста и нивните размислувања. Денес демократските држави се повеќе се соочуваат со проблемот млади луѓе да бидат уапсени поради извршување на насилна екстремистичка активност, безбедносен проблем кој треба да се реши со изнаоѓање соодветни мерки. Се смета дека рехабилитацијата најдобро функционира кога е прилагодена на индивидуалните потреби, а креаторите на политиката треба да ги земат во предвид посебните потреби на малолетните престапници како посебна категорија на прекршители, истовремено почитувајќи ги сите релевантни меѓународни стандарди и стандардите за човекови права во борбата против тероризмот. Одлуките преземени за контрола и рехабилитација, треба да бидат креирани во интерес на малолетниците и тоа донесени со индивидуална проценка за секој поединец посебно.

Д-р Ненад Танески